

Bill Evans in Scandinavia 1964-1980 – A sessionography

Det følgende er kun en samling av notater. Språkform er ikke endelig. Notatene er å anse som impresjonistiske reaksjoner på det tematisk innholdet, skapt der og da.

Utgangspunktet for settlister er i de fleste tilfelle hentet fra den Bill Evans-diskografien som ble utviklet som del av nettverket rundt nyhetsbrevet *Letters from Evans*. Dette nyhetsbrevet var ledet av Bill Evans-kjenner Win Hinkle. Dette nyhetsbrevet kom ut med 25 nummer i perioden september/oktober 1989 og sommeren 1994.

Southeastern Louisiana University, Bill Evans' alma mater, har vært vertskap for Bill Evans Archives. Gjennom SLU ble nettstedet <http://www2.selu.edu/orgs/34skid/> opprettet, med en omfattende dokumentasjon om Bill Evans. Her var også nyhetsbrevet tilgjengelig.

Som del av dette ble det utviklet en, så langt som mulig, komplett diskografi over alle kjente opptak med Bill Evans. Arbeidet ble basert på og videreutviklet Peter H. Larsens diskografi *Turn out the Stars*, fra 1984. Diskografien i Peter Pettingers biografi er en videreutvikling av denne, og arbeidet med diskografien på SLUs nettsted.

Denne nett-ressursen var essensiell for enhver som var interessert i Bill Evans musikalske utvikling. Dessverre ble nettstedet lagt ned, uten det som syner å ha vært forvarsel, for ca. 10-15 år siden. Og med det forsvant også all informasjonen.

I dag har alle 25 nyhetsbrevene blitt bevart på abonnementsstedet *Scribd.com*, takket være Bill Evans-entusiaster. Men dette omfatter dessverre ikke diskografien.

En ikke-endelig versjon av diskografien er seinere lastet opp og gjort tilgjengelig [gjennom nettstedet som beskriver](#) seg selv slik: «This complete discography is taken from *Letter from Evans, The Bill Evans Jazz Resource - Turn On The Stars*, once freely available on Internet and now apparently unavailable and out of print». Dette fra dette stedet jeg har hentet utgangspunktet for disse listene.

Denne informasjonen dekker sted og konsertsted, settliste om det er kjent, og eventuelle (førstegangs) utgivelser. Dette er supplert med informasjon og utfyllende kommentarer så langt det er kjent for meg. I flere tilfeller har jeg selv fylt ut sessions og settlister, der jeg er blitt kjent med sessions som ikke er dekket av listene. Alle noter og utfyllende kommentarer er mine.

Bill Evans, piano on all sessions.

1964 Bill is pining for Sweden

01 Bill Evans Trio, *August 10, 1964, Radiohuset, Copenhagen*

Chuck Israels, b; Larry Bunker¹, dr.

01/1 Waltz for Debby 5:25

01/2 My Foolish Heart 5:08

01/3 I Didn't Know What Time It Was 4:34

01/4 How My Heart Sings 4:45

01/5 Sweet and Lovely 5:26

01/6 Theme (Five/Oleo) 2:20

1-6: Taped and broadcast by Danmarks Radio

1-6: Tales: Live in Copenhagen (1964), *Elemental 5990543 (2023)*

*Is this date really correct?*²

Bill Evans Trio, August Mon 10 – Sat 22, 1964, Gyllene Cirkeln³ i, Stockholm

Dette besøket i Stockholm, var Bill Evans første møte med ett av de da nybygde konsertflygelene bygget av instrumentmaker Georg Bolin: «Klubbens svarta Steinway byttes etter några dagar [av BEs residentskap] ut mot en ljusbrun konsertflygel, stor som ett hangarskepp. Ingen hade sett något liknande [*sic!*]⁴.

Bakom verket stod den berömde gitarbyggaren Georg Bolin, som försökt och lyckats överföra gitarrens klang til pianot. ... Bill själv var entusiastisk.

¹ Larry Bunker hadde overtatt som fast trommeslager i trioen etter Paul Motian like før, Bunker startet i trioen med en spillejobb på klubben Trident i Sausalito fram til July 19, 1964 (se Downbeat Jul 30, 1964, p 46). Etter det dro trioen til Europa for første gang:

«LARRY BUNKER LEAVES STUDIOS TO JOIN BILL EVANS Larry Bunker, one of Hollywood's top jazzmen who has been almost completely submerged in studio work in recent years, has torn up his session date book. The drummer-vibist, a 35-year-old native of Long Beach, Calif., is giving up his career as a studio man to take Paul Motian's drum chair with the Bill Evans Trio. Bunker joined Evans and bassist Chuck Israels during the trio's recent engagement at The Trident in Sausalito, across the Golden Gate bridge from San Francisco. ... Before he left Hollywood, Bunker summed up his decision to quit studio work for Evans simply: 'It's a chance to play.' ... The drum spot with Evans, he went on, 'kind of fulfilled all the ideal requirements for me.' And Evans 'says the most musically for me. Working with him makes the most sense to me. 'Now,' he concluded, 'I can play some music for a change.'» Downbeat, *Aug 13, 1964, p 8*

² Trioen kom til Skandinavia, rett fra to spillejobber på jazzfestivalen i Comblain-la-Tour (8-9 august); «Other future travelers to foreign lands include pianist Bill Evans, who will appear at the festival in Comblain-la-Tour, Belgium, on Aug. 8 and 9 ...» [Downbeat, Aug 13, 1964, p 7]. Mandag 10. august, den tilsynelatende datoen for dette i København, startet trioen et toukers residentskap ved Gyllene Cirkeln i Stockholm. Trioen oppholdt seg i Sverige og Danmark i mer enn 14 dager.

³ Historien bak jazzklubben Gyllene Cirkeln, og lokalet, er kort beskrevet i sluttnote *i*.

⁴ 'Den er mindre enn du tror': Utsagnet om at man aldri hadde sett maken, må antakeligvis forstås på bakgrunn av hva som ble byttet ut. For som konsertflygel var ikke Bolin-flygelet spesielt stort. Flygelet som ble lagt ut for salg på Sothesby's i september 2015 som ABBA-pianoet, var 2,80 meter langt. Til sammenlikning er dette bare 6 cm lenger enn en Steinway Model D, og 10 cm kortere enn en Bösendorf Model 290 Imperial. En moderne toppmodell av Faziola er 3,08 meter, og er i dag det største av de serieproduserte konsertflygelene. Hva slags Steinway-piano som sto i restauranten fra før, kjenner jeg ikke til. Men jeg antar at alle de tre eller fire Bolin-flygelene som ble bygget i 1963-64 (se nedenfor, sluttnote *ii*), var av samme størrelse.

Enligt honom var det ett underbart instrument, med et 'sound' som gav en sorts luftig fri känsla. 'Probably the first basic advance in piano building in some 150 years'». (p. 44-5)⁵

[Se også faksimile: *OJ* 9/64, p 16, «Bill Evans», Lennart Östberg, nedenfor].

Georg Bolin ga seinere samme år et Bolin-flygel som gave til Bill Evansⁱⁱ.

Det er definitivt at denne gaven ikke var det samme instrumentet som det Evans spilte på i Jazzklubben Cirkeln i august 1964ⁱⁱⁱ. Men det kan være mulig at Cirkelflygelet er det samme instrumentet som Alexis Weissenberg spilte på i mai/juni 1964 i Svenska Akademien.^{iv}

Hans Fridlund reviews the first night, August 10, for Aftonbladet: «Bill Evans undandrar sig all kritik. ... Man släpper inte ordet geni i tid och otid, och inte i jazzsammanhang. Men för mig är Evans en av vår tids stora musiker och i stället för recension vill man helst bara uttrycka sin tacksamhet till Cirkeln.»

As cited by K. Gustafsson Enkel Vacker Öm (2008, 2013)

Bill Evans

Cirkelns höststart har varit magnifik minst sagt, men ingenting spelat eller sjunget har nått upp till samma skimrande poetiska klarhet som den Bill Evans åstadkom kväll efter kväll i sensitivt samarbete med Cuck Israels och Larry Bunker. Via grammofonen har Bill Evans' pianistiska mästerskap och stilistiska betydelse blivit i sanning välkända mått på det som av många anses vara det kanske bästa som just nu dominerar jazzens mest förfinat artistiska sektor. Det personliga mötet med denne märklige jazzimpressionist gav prov på friska valörer och hugskott av en skärpa, som ytterst få jazzmän förmår visa upp som komplement till sina avgjort bästa skivor.

Efter en del inledande svårigheter att akklimatisera sig i den nya miljön lyckades Evans snart nog återvinna en fullt tillfredsställande själslig balans och hans musicerande präglades under resten av gästspelet av en utomordentligt hög och – för hans vidkommande troligen – ovanligt jämn standard. Det var uppenbart att han fann sig väl tillrätta med den receptiva, nästan andaktsfullt lyssnande publiken på Cirkeln, som trots ständigt maximum bibehöll samma goda manér som brukar prägla en intim och alltigenom intresserad lyssnargrupp. Alla tycktes känna den fullkomligt självklara auktoriteten hos en stor musiker; en för alla parter hänförande effekt, som känns varmare och mer otvungen än samvaron med vilken knäpptyst konserthuspublik som helst.

Att skildra den rika mångfald av fasetter, som finns inneslutna i det pärlande rytmska artisteri, eller den palett av klangskiftningar, som ryms inom Bill Evans rätt speciella register, går inte att klara av i en kortare rapport som denna. Därför bara ett ord om den fabulöse basspelaren Chuck Israels, som för min del var en nästan lika fascinerande upplevelse som den subtile Steve Swallow i Art Farmers kvartett. Larry Bunkers intelligenta och väl anpassade trumspel, likaså, är en prydnad i snart sagt varje finare sammanhang.

⁵ Alle sidereferanser uten videre spesifikasjoner, er til Åke Abrahamsson m.fl., *Den gyllene cirkeln – Jazzen på 1960-talet*, Roger Bergner, red., Publikationer från jazzavdelningen vid Svenskt visarkiv nr 16/Prisma 2002

02 Bill Evans Trio & Lasse Gullin, *August ?, 1964, Gyllene Cirkeln, Stockholm*

Add Lars Gullin, baris;

- 02/1 Joy Spring 9:45
- 02/2 Body and Soul 9:34
- 02/3 Like Someone in Love 7:45
- 02/4 Theme (Five/Oleo) 1:48
- 1-4: Private tape, Peter Larsen

Vedr. dato, kanskje er dette februar 1965: se Åke Abrahamsson, p 45, om residentskapet i februar 1965.

03 Bill Evans Trio, *August 17*, 1964, Skansen, Stockholm*

Chuck Israels, b; Larry Bunker, dr.

- 03/1 Some Other Time
- 03/2 Summertime
- 03/3 Elsa
- 03/4 My Romance
- 03/5 Theme (Five/Oleo)
- 1-5: Taped and broadcast by Sveriges Radio

* OJ, 7-8/1964, p. 4: «Händer 15/7 – 15/9: Skansen – Monday Aug. 17: Bill Evans trio, Monica Zetterlund, Lasse Lystedts kvintett»

It seems Zetterlund did not sing with Bill Evans at this time (see #04, August 21 below).

04 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *Friday ('nattinée' – late night show), August 21, 1964, Saltsjöbaden jazzfestival, Badholmens krog, Grand Hotel, Saltsjöbaden*

Add Monica Zetterlund, voc.

- 04/1 Some Other Time
- 04/2-? Otherwise unknown set list, probably culled from the material picked out for the recording session two days later

Info: se Hans Fridlund i MZ 'Ett lingonris ...', p 15

Dom «har funnit varandra musikaliskt hemma kring Monicas Lidingö-flygel, men chansen att repetera offentligt inför den stundande skivinnspelningen bör förstås inte försittas». I følge et intervju Randi Hultin gjorde med Bill Evans i 1971, møttes de hjemme hos Zetterlund «... under den siste uka møttes vi i Monicas hus noen ganger» der de øvde inn materiale til plateinnspillingen som var planlagt den følgende søndagen [Møte med Bill Evans, Jazzytt #28, 1971, p. 4-9].

«800(!) personer passerar över träbron, många lockade av en mycket speciell attraktion: Monicas första offentliga framträdande med pianisten Bill Evans ...» *Klas Gustafson, Enkel Vacker Öm (2008, 2013), p 214*

«Bill Evans trio kom, spelade och segrade och ackompanjerade förträffligt Monica Zetterlund, som med tanke på sitt för röstens slitsamma dagsprogram sjöng överraskande bra, bättre än jag hört henne i jazzsammanhang på mycket länge. Balladen 'Some other time' gjorde med rätta publiken andäktig». [Dagens Nyheter, reviewer unknown, cited in *op.cit.*, p 214].

04 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *Sunday August 23, 1964**, *Europa Film Studio, Mariehäll, Stockholm (Commercial for Philips)*

Same pers. as preceding date.

- 04/1 Come Rain or Come Shine 4:36
 - 04/2 Jag vet en dejlig rosa 2:48
 - 04/3 Once Upon a Summertime 2:59
 - 04/4 So Long Big Time 3:45
 - 04/5 Monicas Vals (Waltz for Debby) 2:43
 - 04/6 Lucky to be Me 3:32
 - 04/7 Vindarne sucka 2:58
 - 04/8 It Could Happen to You 2:56
 - 04/9 Some Other Time 5:31
 - 04/10 Om natten 1:39
 - 04/11 Come Rain or Come Shine (Alternate Take 2) 5:24
 - 04/12 Come Rain or Come Shine (Alternate Take 3) 5:12
 - 04/13 Lucky to be Me (Alternate Take 1) 3:05
 - 04/14 It Could Happen to You (Alternate Take 1) 3:24
 - 04/15 It Could Happen to You (Alternate Take 2) 3:18
 - 04/16 Santa Claus is Coming to Town [Take 1 (rehearsal) + Studio Chatter + Take 2] 2:24†
- 1-10: Waltz for Debby, Philips 08222 PL
16: Take 2 (0:53), on Various, *God Jul 1964 (7")*, Europa Film, December 1964
1-16: *The Complete Bill Evans on Verve*

* *Datoen August 29 figurerer på noen utgivelser, men innspillingsdagen var søndag 23. august 1964.*

† 16 was recorded first, Bill Evans voc & piano acc. by Göran Petterson, bass, (MZ Ett Lingonris ..., Hans Fridlund's text), an unknown guitar is strummed before Take 2. The Complete Verve box set gives Chuck Israels as the bassist. Hans Fridlund was present in the studio, so I assess his information as more trustworthy.

05 Bill Evans Trio, *August 24, 1964, TV-Byen, Copenhagen*

Chuck Israels, b; Larry Bunker, dr.

- 05/1 Nardis
- 05/2 Waltz for Debby
- 05/3 How My Heart Sings
- 05/4 Time Remembered
- 05/5 Someday My Prince Will Come

05/6 Theme (Five/Oleo)

1-6: Taped and broadcast by Danmarks Radio (TV)

06 Bill Evans Trio, *August 25, 1964, TV-Byen, Copenhagen*

Same pers. as preceding date.

06/1 My Foolish Heart #2 5:05

06/2 How My Heart Sings #2 4:32

06/3 Sweet And Lovely #2 4:24

06/4 Theme (Five/Oleo) #2 2:21

1-4 Taped by DR.

1-4: Tales: Live in Copenhagen (1964), *Elemental 5990543 (2023)*

07 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *August 26, 1964, Radiohuset, Stockholm*

Zetterlund, voc (1-7); Evans, voc (8); Chuck Israels, b; Larry Bunker, dr.

07/1 Come Rain or Come Shine

07/2 Jag vet en dejlig rosa

07/3 It Could Happen to You

07/4 Om natten

07/5 (Unknown title)

07/6 Some Other Time

07/7 Waltz for Debby

07/8 Santa Claus Is Coming to Town

1-8: Taped by Sveriges Radio

1-7: Broadcast by Sveriges Radio

1965 Bill Evans «i s mre schick» – The Second Trio returns

Bill Evans Trio tour of Europe February 1965

«Pianist Bill Evans is to start a European tour Feb. 13, with bookings in Stockholm, Paris, and London, among other cities. Larry Bunker rejoined the pianist's group for the tour, replacing Arnold Wise», DB Feb 25, p 14

«Pianist Bill Evans and his trio (Chuck Israels, bass, and Larry Bunker, drums) were the feature act at the Ronnie Scott Club in London during March. The group closed there at month's end. The trio had appeared at the Circle in Stockholm during February and also gave a concert at Uppsala University with Swedish singer Monica Zetterlund . . .», DB Apr 22, p 52

From mid-April to the end of the month, the trio played first in LA (Shelly's Manne-Hole, Apr 13-25) and then Trident in Sausalito, scheduled to Apr 27 – May 30. DB Apr 22, p 54 The Trident residency was not completed fully.

Bill Evans Trio, February 15 – 27*, 1965, Gyllene Cirkeln, Stockholm

* «Bill Evans was replaced by Jan Johansson, and Börje Fredriksson, one night, and by Bobo Stenson another night» (p 183).

«En ny flygel var införskaffad, vald med hjälp av Bengt Hallberg. Bill själv var i sämre skick [enn i august 1964] ...» (p 45) Var dette igjen et Bolin-flygel?

«... nästa steg blev att försöka föra samman Bill och Lars Gullin. Under tre kvällar möttes de i några standardlåtar, utan att någon större musik uppstod.» (Åke Abrahamsson, p 45, se session #02)

08 Bill Evans Trio, *February 20, 1965, Gyllene Cirkeln, Stockholm*

Chuck Israels, b; Larry Bunker, dr.

08/1 Come Rain or Come Shine

08/2 How My Heart Sings

08/3 Time Remembered

08/4 Someday My prince Will Come

08/5 How Deep Is the Ocean

08/6 Beautiful Love

08/7 Theme (Five/Oleo)

1-7: Taped and broadcast by Sveriges Radio

09 Monica Zetterlund & Bill Evans Trio: *February 21, 1965, Universitetets aula, Uppsala Universitet*

Add Monica Zetterlund, voc.

«... universitetets aula förvandlad till en lustgasfylld luftballong.» (p 45)

09/1 Quiet Nights of Quiet Stars*

09/2-? Rest of set list unknown, but mostly tunes from Waltz for Debby*

* Ett lingonris p 44

10 Bill Evans Trio, *February ?, 1965, Radiohuset, Stockholm*

Same pers. as February 20.

10/1 Waltz for Debby

10/2 How My Heart Sings

10/3 Come Rain or Come Shine

10/4 Time Remembered

10/5 Nardis

10/6 Autumn Leaves

1-6: Taped and broadcast by Sveriges Radio

11 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *March 4, 1965, SVT studio, Stockholm*

Add Monica Zetterlund, voc.

11/1 Quiet Nights of Quiet Stars*

11/2-? Rest of set list, if any, unknown*

1-? Taped and broadcast SVT

* Ett lingonris p 44

Bill Evans going Solo October 1965

12 Bill Evans-Lee Konitz Quartet, *October 31, 1965, Tivolis Koncertsal, Copenhagen*

Konitz, as (1); Niels-Henning Ørsted Pedersen, b; Alan Dawson, dr.

12/1 How Deep Is the Ocean 6:45

12/2 Come Rain or Come Shine (omit Konitz) 4:12

12/3 Someday My Prince Will Come (omit Konitz) 4:18

12/4 Beautiful Love (omit Konitz) 3:40

1-4: Taped and broadcast by Danmarks Radio

1: Lee Konitz Trio & Quartet Featuring Bill Evans – Magnetic Records – MRCD 107

2-4: Bill Evans – Treasures: Solo, Trio & Orchestra Recordings From Denmark (1965-1969), *Elemental 5990444 (2023)*

13 Bill Evans-Lee Konitz Quartet, *November 2, 1965, Johanneshov Isstadion, Stockholm*

Same pers. as preceding date.

13/1 My
Melancholy
Baby 9:45

13/2 Detour
Ahead (omit
Konitz) 5:20

13/3 Come
Rain or Come
Shine (omit
Konitz) 4:00

1-3: Taped and
broadcast by

Sveriges Radio

1: Lee Konitz

Trio & Quartet

Featuring Bill

Evans –

Magnetic

Records –

MRCD 107

OJ 12/65, s. 10, Lars Werner

GIVANDE JAZZHÖST

Den gångna hösten har för min del bjudits på en massa rolig och stimulerande musik på många ställen i Stockholm, bl. a. Gyllene Cirkeln och Johanneshovs Istadion. Kanske med en viss reservation för sistnämnda, för kan man tänka sig en mer musikvänlig miljö än den! Inte ens Beatles lyckades besegra kylan och de stora avständer. Arrangemang i sån miljö blir ofrånkomligt ett framförande av välkända personer som man kan titta på (levande, dom rör på sig), medan deras konstnärliga prestationer helt kommer i bakgrunden. Jag hade visserligen förmånen att sitta nära estraden hela tiden, men även då upplevde jag stora skillnader i möjlighet att tillgodogöra sig musiken. Jag kom lagom till Ornette Coleman och satt då på sidan framför scenen. Första reaktionen var att jag blev förbannad över den förolämpning mot konstnärerna som det innebar att presentera dem i denna miljö som plågade både musiker och åhörare. Jag fick ingen riktig kontakt med musiken trots att jag satt så pass nära. När jag sedan under konsertens fortsättning satt i sektionen mitt framför estraden, fick jag en helt annan kontakt med det som hände. Men hur många åhörare hade den möjligheten!

Om man nu har ett sånt här stort artistpaket, varför kan man inte, som i andra städer, dela upp artisterna på flera dagar och låta dem framträda i musikvänliga miljöer! Då skulle musikerna få tid på sig att skapa sin egen stämning och inte minst, åhörarna skulle få tid att sätta sig in i vars och ens musik. Nu blev det ett evigt bytande, ingen fick tillfälle att låta sin musik blomma ut. Resultatet alltså en parad av kända jazzmusikmakare!

Kvällens stora upplevelse blev för mig Lee Konitz' underbart vackra och sälsnytt fria spel, speciellt när han inte ackompanjerades av Bill Evans. Jag tycker mig aldrig ha hört Konitz i bättre form, en sån kraftfull personlighet! Och ändå hade Sonny Rollins

gjort en härligt rolig uppvärming tidigare. Men Konitz lyckades sätta sig över den miserabla rytmsektionen, vilket, underligt nog, inte Rollins kunde. Han försökte fly undan den, men Konitz accepterade den och gjorde det bästa möjliga av situationen.

Naturligtvis måste den hemska akustiken vara stor skuld till att inte bara Niels-Henning Ørsted Pedersen och Alan Dawson, utan även alla de andra rytmsektionerna lät så splittrade och utan kontakt musikerna sinsemellan. Men konstigt nog så var det ett komp som besegrade lokalen och lät som en enhet och det var Dakota Statons engelska komp. Hur de lyckades med det vet jag inte, men det var en lisa att höra en rytmsektion som var tillsammans.

Trumslagaren Alan Dawson hörde jag första gången 1953 då han var med i Lionel Hamptons band på Europaturne (det som innehöll Clifford Brown, Art Farmer, Quincy Jones, George Wallington, Annie Ross och många andra) och redan då tyckte jag att han var ganska medlösa och inte gjorde han något bättre intryck nu, trots alla lovord han fått i amerikansk fackpress i avantgardesammanhang!

Roy Eldridge, Stuff Smith och Don Byas satte sig över alla lokalproblem och spelade helkönt. Det är få som kan svänga som Smith och få som kan spela så vackert i ballader som Byas. Stora besvikelsen här var Earl Hines, som var likadan som jag mindes honom från första gången han var här med Armstrongs drömsextett 1949, sa big smiles och drillar i diskanterna!

Om Konitz spel för mig var det mest levande som hände på den här konserten så var hans liromästares, Lennie Tristano, det mest mekaniska och infruana. Tristanos malande och helt osynkoperade basgångar och hans ständigt likartade högerhandsimprovisationer ger på mig ett intryck av en slags musikmaskin, ständigt perfekt, men utan personlighet och känsla.

Känsla upplevde jag däremot starkt hos Freddie Hubbard och Jaki Byard i Art Blakeys band. Trots att kompet satt lika lite här som hos någon annan under kvällen, lyckades dessa bägge att ge ifrån sig en massa skön musik. Tenoristen Nat Davis var däremot en stellingrad tråkig.

Blekt intryck den här kvällen gjorde också Ornette Coleman och Bill Evans. I Colemans fall kanske beroende på att jag då satt snett framför scen. När jag satt rakt framför scen och hörde de andra musikanterna, så kände jag iallafall deras närvaro mycket starkare. Men Bill Evans var blek ändå! Att höra honom på Cirkeln i höst gav dock kompensation. Även om hans stil och repertoar är ganska begränsad så hände det ändå att han ibland slog sig utanför sina smala gränser och spelade musik som man verkligen blev imponerad av. Jag tror att Palle Danielson och Rune Carlsson hade ett stort inlytande därvidlag, bättre medmusikanter har Evans sällan haft. En sak är säker, Rune Carlsson är den trumslagare som har läst bäst tillsammans med Evans i triosammanhang! Tråkigt var det däremot att höra Monica Zetterlund framträda med trion på Cirkeln. Hon tycks inte kunna få fason på sitt engelsksjåkande. Vilken enorm skillnad när hon i Povel Ramels TV-program sjöng några av hans sköna låtar med svensk text.

Hon sjöng rent, med ett härligt sound och en fraserings som jag upplevde som starkare jazzförknippad än det hon gjorde med Evans. Fast det här med jazz är ju inte så viktigt. Viktigare är att hon i Ramel-låtarna visade sig som en av de finaste svenska slängartister jag har upplevt! Det gjorde hon inte med Evans!

Vad det gäller Ornette Coleman så har ju hans trio haft riktiga tillfällen att recenseras sig under sitt Cirkel-engagemang. Jag tror att jag aldrig har hört en grupp svänga så enormt! Det var ibland fullkomligt ofattbart, det bara blev värre och värre!

10

Det blir "jazzfestival" på "Hovet" den 27 oktober. Aktuella namn är ORNETTE COLEMAN med trio, ART BLAKEY's Jazz Messengers, BILL EVANS trio, SONNY ROLLINS med ny kvartett, TEDDY WILSON med trio och en "plockgrupp" under LIONEL HAMPTON's namn. I den medverkar bl. a. GERRY MULLIGAN, DON BYAS, ROY ELDRIDGE, STUFF SMITH och EARL HINES. Möjligtvis tillkommer också en vid skrivande stund icke namngiven rysk kvartett.

Jazznytt 10/1965, p. 10: Hot News, Lars Hansson.

Datoen er angitt som October 27. Dette er feil, det refererer til konserten på Johanneshov, eller bare Hovet, November 2.

November 3 or 4, Lee Konitz & Bill Evans leave for the 2nd Paris Jazz Festival

8. – 20. november 1965: Bill Evans på Gyllene Cirkeln*

* Monica Zetterlund gästartist på några nummer per kväll.



Charles Moffet arbetar med hela trumsetet.

Bill Evans

När det blev tillkännagivet att Bill Evans skulle spela utan trio på Cirkeln, så ropade Stockholms-Tidningen på premiärkvällens morgon om »ny artistskandal på Cirkeln». (ny?). Evans hade gjort sig skyldig till kontraktsbrott och kommit ensam och nu fick Cirkelns ledning skulden för detta. Emellertid visade sig ST:s skadeglada konstaterande något förhastat, redan från början hoppade basisten Palle Danielsson och trumslagaren Rune Carlsson in och dessutom sjönk Monica Zetterlund en stund varje kväll. »Skandalens» vändes i succé. Jag beklagar verkligen alla som inte fick vara med om hur Danielsson och Carlsson under dessa två veckor lyckades smälta ihop till en trio tillsammans med Evans.

18-årige Palle Danielsson aklimatiserade sig redan efter ett par dagar. Hans sätt att lösa uppgiften gav antydningar om, att han måste ha lyssnat på Evans skivor. På Chuck Israels sätt fungerade han som resonansboten för Evans ackordspel och i Scott LaFaros mötte han Evans i spännande dialoger. Han spelade som man kunde vänta sig av en myc-

HÖRT PÅ CIRKELN

ket ung och rutinerad men ovanligt begåvad musiker: ibland litet trevande, osäkert, oftast dock med begåvningsens överlägsna intuition. I de gående partierna producerade dessutom Danielsson en oerhörd swing, ett top-beat spel med smak av La Faro. Unga basister trillar gärna på näsan, när de spelar med den typen av stegring. Danielsson gör det inte. Hans debut på Cirkeln var, lindrigt sagt, lyckosam.

Rune Carlsson har ju en trumstil, vars grund är ett studsigt spel rakt på beatet. Betecknande nog har han valt små cymbaler som svarar direkt och hårt på hans anslag, som görs med en stock, vilken är fattad ungefär på mitten. Detta studsiga spel passar en av Bill Evans sidor, den som framträder i de partier där bas och trummor spelar gående. Men den meditative Evans, den som spelar en mängd av flytande rytmförskjutningar, bör inte ackompanjeras så. Detta märkte också Rune Carlsson på ett tidigt stadium, och efter hand lyckades han, bl. a. med hjälp av mer spel med vispar, att få det flytande sound som Evans vill ha. Han lät t. ex. bli att spela alla fjärdedelarna, uteslöjt vissa och lät bara visparna prassla obestämt, allt förstås i intim kontakt med Evans spel.

Monica Zetterlund sjöng med djup inlevelse några nummer per kväll. Jag kan som åhörare bara finna en anmärkning på hennes insats: trots all den rutin hon under åren fått, så sjunger hon oöfbart för lågt på vissa toner. Personligen tycker jag det är en mycket beklaglig skönhetsfläck.

Och Evans själv föreföll att trivas. I varje fall producerade han ett lika spännande och vackert pianospel som någonsin tidigare, i det att han exploaterade de vanliga standardmelodierna, »Autumn leaves», »My foolish heart», »Someday my prince will come» etc. Det var roligt att höra hur Evans uppmärksammade vad Danielsson och Carlsson gjorde, hur han finkänsligt svarade på deras kontaktförsök. Resultatet blev förbluffande:

en sammansvetsad trio. Bill Evans borde ha varit nöjd efter Örstedts och Dawsons svaga insats veckan innan på Johanneshovs stadion!

Ornette Coleman

Jag söker uppriktigt spontanitet. Jag tror verkligen att man kan spela musik utan att ha några förutfattade tankar om vad man vill uttrycka. –

Jag har funnit att i musiken i dag individen kan spela utan att relatera det musikaliskt förflutna. Man kan eliminera alla stereotypa attityder nu, och det kommer mer och mer att finnas så många typer av musik som man vill.

Orden är förstås Ornette Colemans. Han vill uppfatta varje speltillfälle som unikt. Uppenbarligen känner han ingen tacksamhetskul till det förflutna (även om man i hans fraseringar förut kunde höra spår av Parker – som jag ser det i alla fall). Detta är kanske anledningen till att man upplever honom så isolerad, man är ställd mot vägen, referenser saknas. Associera inte – upplev! uppmärksamt oss musiken analogt med Colemans uppfattning.

Ändå finner man efter många avlyssningar referenser till Coleman själv. Vissa rytmiska och melodiska figurer återkommer i hans spel och får tjäna som fasta punkter för lyssnaren. För övrigt är detta logiskt, ty aldrig möts Ornette Coleman, David Izenzon och Charles Moffet så bestämt och auktoritativt som just under dessa Colemans figurer. De tjänar som samling och start för nya exkursioner.

Tidigare använde Coleman ett så gott som ständigt gående komp som bildade bakgrund till hans spel. Nu har han, som jag ser det, tagit ett stort steg framåt mot rikare variationsmöjligheter i det att den nya trion bara stundtals spelar fast tempo och däremellan spelar fria och mer förutsättningslösa partier.

OJ 12/65, s. 24 Dick Idestam-Almquist

PS: The Bill Evans residency followed immediately after the Don Cherry Quintet (with Gato Barbieri), 25. oktober – 6. november. The following residency was Ornette Coleman Trio, 22. November – 4. December! The Blue Note records *At the Golden Circle* were recorded on the two last nights, Dec. 3 & 4, 1965.

Tre opptak er kjent fra Gyllene Cirkeln:

14 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *November ??, 1965, Gyllene Cirkeln, Stockholm*

Zetterlund, voc; Palle Danielsson, b; Rune Carlsson, dr.

14/1 Come Rain or Come Shine 3:58

14/2 Some Other Time 4:25

14/3 It Could Happen to You (inc)

14/4 What's New 4:33

1-4: Private tape

15 Bill Evans Trio, *November 15, 1965, Gyllene Cirkeln, Stockholm*

Palle Danielsson, b; Rune Carlsson, dr.

15/1 You And The Night And The Music

15/2 'Round Midnight

15/3 Funkallero

15/4 What Is This Thing Called Love

15/5 Very Early

15/6 Our Love Is Here To Stay

15/7 All Of You

1-7: Bill Evans Trio, Stockholm 1965, *Royal Jazz (D) RJD 519*

16 Bill Evans Trio, *November 19, 1965, Gyllene Cirkeln, Stockholm*

Same pers. as the preceding date.

16/1 Elsa Royal Jazz (D)

16/2 Nardis

16/3 'Round Midnight

16/4 I Should Care

16/5 Time Remembered

16/6 All Of You

1-6: Royal Jazz (D) RJD 519 Bill Evans Trio, Stockholm 1965

5: Gyllene Cirkeln – jazzen på 1960-talet, *Svenskt Visarkiv 2002*

17 Bill Evans Trio, *November 28, 1965, Slotsmarksskolens festssal, Holbæk, Demark*

Niels Henning Ørsted Pedersen, b; Alex Riel, dr.

17/1 I Should Care

17/2 Very Early

17/3 Time Remembered

17/4 Who Can I Turn To

17/5 Waltz for Debby

1-5: Taped and broadcast by Danmarks, Radio

1-5: Bill Evans – Treasures: Solo, Trio & Orchestra Recordings From Denmark (1965-1969), *Elemental 5990444 (2023)*

18 Bill Evans Solo, *Late November 1965, Radiohuset, Copenhagen*

Evans, piano

18/1a Medley: Re: Person I Knew 3:23

18/1b Round Midnight 4:38

18/1c My Funny Valentine 4:03

18/1d Time Remembered 3:12

18/1e Come Rain or Come Shine 3:17

18/1f Epilogue 0:32

1a-1f: Taped and broadcast by Denmark Radio

1a-1f: Bill Evans – Treasures: Solo, Trio & Orchestra Recordings From Denmark (1965-1969), *Elemental 5990444 (2023)*

1966 Meeting up with Monica

«The October line-up at the Village Vanguard included cornetist-violinist Ray Nance (who was backed by pianist Walter Bishop's trio), pianists Bill Evans and Horace Silver, and tenor saxophonist Sonny Rollins' quartet ...» DB Nov 17, p 15. Bill Evans spilte her med Arnie Wise på trommer (*Pettinger*, p. 182). Bill Evans reiser rett herfra til København etter dette, i følge med Eddie Gomez.

MZ kom til København for to dager mens hun spilte i Povel Ramels *På avigan* på Ideonteatern i Stockholm. Hun bodde på SAS-hotellet på Amager, sammen med Bill Evans og Eddie Gomez. Etter TV-opptakene 25. oktober fløy hun tilbake til Stockholm, og gikk rett på scenen på Ideonteatern.

Kort tid etter dro hun til USA, til Vestkysten og New York. I New York traff hun Steve Kuhn for første gang.

19 Bill Evans Trio, *Monday October 24, 1966, Det Kgl. Teater, Copenhagen*. Charity show for Danish Red Cross.

Eddie Gomez, b; Alex Riel, dr.

19/1 Elsa -

19/2 Stella By Starlight -

19/3 Detour Ahead -

19/4 In A Sentimental Mood -

19/5 Time Remembered -

19/6 Nardis -

1-6: DR Tape

1-6: Bill Evans Trio, - Tempo Di Jazz, *Tempo Di Jazz (It) CDTJ 708*

* *The wrong venue Tivolis Koncertsal* is often given for this concert*

Eddie Gomez «seemed intent on picking up where Scott LaFaro had left off, but with a harder bite into the string», Pettinger p. 182

20 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *Monday October 24, 1966, Det Kgl. Teater, Copenhagen*. Charity show for Danish Red Cross. [same concert as #19]

Add Zetterlund, voc.

20/1 Once Upon a Summertime 2:49
20/2 Come Rain or Come Shine 3:43
1-2: Taped and broadcast by Danmarks Radio (TV).
Charity show for Danish Red Cross

21 Bill Evans Trio, *Tuesday October 25, 1966, Studio 1, TV-byen, Copenhagen*

Eddie Gomez, b; Alex Riel, dr.

21/1 (rehearsal/studio talk) Very Early/If You Could See Me Now/Autumn Leaves (16:30)
16:40: We're rolling
21/2 Very Early (5:15)
21/3 Who Can I Turn To (5:57)
21/4 If You Could See Me Now (4:19)
21/5 Autumn Leaves (3:58)
21/6 Theme (Five) (take 1) (2:11)
21/7 Theme (Five) (take 2) (3:02)
1-7: Taped and broadcast by Danmarks Radio (TV)
1-7: DR: Jazz: Bill Evans i Studie 1 (45 min). Broadcast Nov. 7, 1966
Trio arriving at 12:30-35. Ending about 20 minutes before MZ is expected.

22 Bill Evans Trio & Monica Zetterlund, *Tuesday October 25, 1966, Studio 1, TV-byen, Copenhagen*

Add Zetterlund, voc.

22/1 So Long, Big Time (rehearsal, studio talk) (11:00)
22/2 Waltz for Debby (rehearsal, studio talk,) (14:30)
22/2 Waltz for Debby (take 1) (2:42)
22/3 Some Other Time (rehearsal/intermission) (6:00)
22/4 Waltz for Debby (take 2) (2:47)
22/5 Waltz for Debby (take 3) (2:43)
22/6 Some Other Time (5:25)
1-6: Taped and broadcast by Danmarks Radio (TV)
1-6: DR: Til jazzprøve med Monica Zetterlund (55 min), Broadcast Nov. 28, 1966.

https://www.dr.dk/drtv/program/til-jazzproeve-med-monica-zetterlund_448527

MZ is arriving at the start at 13.55. The session ends about 14.50. So this is rolling tape the whole way.

23 Bill Evans Trio, *Friday October 28, 1966, Munch-museet, Oslo*

Eddie Gomez, b; Alex Riel, dr.

23/1 Very Early 4:55

23/2 Stella by Starlight 4:20

23/3 If You Could See Me Now 4:42

23/4 Autumn Leaves 4:26

23/5 Time Remembered 3:46

23/6 Nardis 5:07

23/7 Five (theme) 2:52

1-7: Taped & bc. by NRK

1-7: NRK TV Tema med variasjoner – Bill Evans Trio, i Munch-museet (30:10)

<https://tv.nrk.no/serie/tema-med-variasjoner/sesong/1967/episode/FUHA67001667>

Det er ingen spor i OJs arkiver eller i Pettingers BE-biografi, av at Bill Evans besøkte Sverige under Skandinavia-oppholdet i oktober 1966. Shadwick's biography denotes it as an 'interlude', «After this successful interlude, Evans and Gomez headed back to New York, in November resuming the regular stint at the Village Vanguard ...»

Bill Evans vendte tilbake til Village Vanguard med Arnie Wise på trommer igjen. Opptak fra VV-oppholdene i oktober og november er på 8-CD-samlingen *The Secret Sessions (Recorded at the Village Vanguard 1966-1975)*, Milestone 8MCD-4421-2

Randi Hultin var (selvfølgelig) på konserten i Munch-museet. Hun har fortalt at på Fornebu, flyplassen i Oslo, kvelden etter konserten, fredag 28. oktober, møtte Bill Evans' trio på vei ut Charles Lloyds nye kvartett på vei inn til sin tredje konsert i

møte med BILL EVANS

Bill Evans og hans trio ga en uforglemmelig konsert under fjorårets jazzfestival i Kongsberg. Han har spilt i Oslo tidligere, men det var kun for spesielt innbudte til et TV-opptak i Munch-museet. Han kom med fly fra Danmark og skulle tilbake igjen samme kveld, samme dag Charles Lloyd og hans kvartett kom til Oslo for å spille i Aulaen. Jeg hilste såvidt på Evans i Munch-museet, han virket like stillferdig og alvorlig som vi kjenner ham fra bilder og plateomslag. Hilste høflig fordi han ble presentert. Ekstra overrasket ble jeg derfor da jeg traff ham igjen noen timer senere på Fornebu. Jeg var der for å møte Lloyd på samme tid som Evans-musikerne skulle forlate Oslo. Evans' møte med Lloyd-musikantene avslørte nemlig ikke bare at han kunne le høyt og hjertelig, men også at han

manglet en fortann. Det slo meg at det kanskje var derfor han alltid var så alvorlig på podiet.

Men Bill Evans er egentlig alvorlig og stillferdig. Han har sine ønsker og drømmer, og prater seg varm hvis han først kommer på gli. Ved første møte virker han utilnærmelig. Han har sine personlige problemer, men noe som også plager ham er at han stadig må reise, at han må ivareta business, skaffe arbeid for trioene - alltid være på topp. Helst ville han sitte hjemme i stua og komponere. Jeg fortalte ham om Lasse Gullin som hadde fått kunstnerlønn for resten av livet, slik at han kunne komponere i ro og fred. -Tenk om noen kunne gi meg et stipend, sa Bill Evans, "jeg skulle være fornøyd om jeg kunne skrive musikk uavbrutt et år.

Norge i løpet av 1966. Musikerne snakket sammen, og stemningen var god. [Møte med Bill Evans, Jazznytt #28, 1971, p. 4-9]

Lørdag 29. oktober 1966 spilte Charles Lloyd Quartet, med en banebrytende ung pianist ved navn Keith Jarrett, i Universitetets aula i Oslo, samme sted Thelonious Monk hadde spilt, bare et halvt år tidligere.

I løpet av to dager i Oslo, fredag 28. og lørdag 29. oktober 1966, kunne du altså oppleve Bill Evans Trio i Munch-museet, og Charles Lloyd Quartet i Universitetets aula. Det er fascinerende at du i dag, nesten seksti år seinere, fortsatt kan oppleve i det minste vesentlige deler av disse to konsertene i løpet av en markant helg i Oslos jazzhistorie.

1969 The Third Trio is Coming to Town

No known interaction with Monica Zetterlund.

«Most of November [1969] was taken up with a Scandinavian tour, taking in Göteborg and Stockholm in Sweden and Århus in Denmark before moving on to an especially favorite venue, Copenhagen's Jazzhus Montmartre».

24 Bill Evans Trio, The Royal Danish Symphony Orchestra & The Danish Radio Big Band
Late October 1969, TV-Byen, Copenhagen

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dm; The Royal Danish Symphony Orchestra; The Danish Radio Big Band (present among other: Allan Botschinsky, Idrees Sulieman, tp; Torolf Mølgaard, tb; Jesper Thilo, Sahib Shihab, reed; Niels Henning Ørsted Pedersen, b); Palle Mikkelborg, arr & cond.

24/1 Waltz for Debby*

24/2 Interlude*

24/3 Time Remembered*

24/4 My Bells*

24/5 Speak Low

24/6 Walkin Up*

24/7 Treasures

24/8 Waltz for Debby (reprise)

1-8: Taped and broadcast by Danmarks Radio

1-8: Bill Evans – Treasures: Solo, Trio & Orchestra Recordings From Denmark (1965-1969), *Elemental 5990444 (2023)*

25 Bill Evans Trio, *Late October 1969, TV-Byen, Copenhagen*

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dm

25/1 Emily 4:35

25/2 Someday My Prince Will Come 5:23

25/3 Alfie 5:15

1-3: Taped and broadcast by Danmarks Radio

Same date as session 22?

Bill Evans Trio, *Wednesday October 25 – Wednesday November 15, 1969, Gyllene Cirkeln, Stockholm**

* Jazzklubben Cirkeln stengte ned etter en forkortet vår-sesong 1967. Høsten 1969 organiserte bl.a. Red Mitchell et program i restauranten på det som nå var blitt et diskotek. Bill Evans' residentskap i 1969 var antakeligvis det aller siste jazzprogrammet som skjedde på Gyllene Cirkeln.

26 Gyllene Cirkeln Oct 25-Nov 15

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dr. – Other guest musicians?

No recordings known

This seems to have been Bill Evans' last residency in Stockholm

HÖRT PÅ CIRKELN OCH ERNEST

Den 15 november avslutade Bill Evans trio ett tre veckor långt gästspel på Gyllene Cirkeln i Stockholm. Bill Evans spelade denna gång med basisten Eddie Gomez och trumslagaren Marty Morrell. Som vanligt, när det gäller Evans, blev det skön, väl samtränad musik som en entusiastisk publik visade sin uppskattning för.

Jag lyssnade på Evans trio vid tre tillfällen, och vid de två sista blev jag lite irriterad över trumslagaren. Han spelade för starkt under Eddie Gomez talrika solon, och även Evans pianospel var ibland lite svårt att höra.

Eddie Gomez spelade fint hela tiden, med oerhörd teknik och sköna idéer. Det var nästan så att han stal föreställningen för Evans själv ibland. Men pianisten kunde också. Smakfullt och lyriskt spel för det mesta, i alla former av tempo.

På jazzklubben Ernest vid Stureplan återfanns Dexter Gordon med trio under novemberns två första veckor. Innan dess gav han en konsert tillsammans med Gunnar "Siljabloo" Nilsson på Kårhuset.

Dexter Gordon spelade som alltid, med kraftig ton och aldrig sinande improvisationsidéer. En hastig blues återkom då och då, och i den kom hela kvartetten till tals på bästa sätt. De kvällar som jag tillbringade på Ernest under första veckan var enbart positiva. Lars Sjösten spelade piano, Björn

Alke bas och Fredrik Norén trummor. Sjöstens trio är en inarbetad grupp, samspelat och personlig.

Andra veckan byttes kompet ut på Ernest, eftersom Lars Sjösten hade andra engagemang att fullfölja. I stället kom basisten Palle Danielsson, pianisten Bobo Stenson och trumslagaren Conny Sjökvist, en göteborgare som numer finns i Stockholm.

Lars O. Westin



Eddie Gomez – oerhörd teknisk solist.

27 Bill Evans Trio, Sun November 16, 1969, Artdur, Göteborg

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dr.

- 27/1 Spartacus Love theme 4:22
- 27/2 How Deep Is the Ocean 5:07
- 27/3 Who Can I Turn To 5:35
- 27/4 So What 7:51
- 27/5 Re: Person I Knew 5:30*
- 27/6 Round Midnight 6:03*
- 27/7 A Sleepin' Bee 4:26*
- 27/8 If You Could See Me Now 3:50*
- 27/9 Autumn Leaves 4:11
- 27/10 You're Gonna Hear From Me 2:55*
- 27/11 Someday My Prince Will Come 5:39*

BILL EVANS – ROMANTIKER OCH PIANOVRTUOS

Pianisten Bill Evans gjorde sitt första egna album *New Jazz Conceptions* 1956. Det skulle snart åtföljas av åtskilliga, men dessförinnan hade Evans hunnit visa sin stora begåvning i Tony Scotts olika grupper som han spelade i åren 1954-56. Han spelade då i en stil som nästan direkt var en fortsättning på Lennie Tristano-skolans musik. Denna musik, som bygger på långa linjära fraser, ofta baserad på ett komplicerat harmoniskt underlag, passade Evans väl. Det kom därför som en rejäl överraskning då han 1958 inträdde i Miles Davis' grupp – känd för sina lyriska kvalitéer. Evans spelstil förändrades nu märkbart, hans fraser skalades av allt oväsentligt, hans musik fick ett tätare sound och han fick mer tid för detaljutformning och utsmyckning. Bill Evans fick en egen profil.

När man så får tillfälle att höra Evans och hans trio på Artdur, så slås man av hur väl balanserat allt är. Teknik och idéer finns i riklig mängd, men han använder sig bara av dem när det är musikaliskt befogat. Han är en pianovirtuos, som hålls i schack, tack vare den personlighet, stilkänsla och musikalitet som alltid varit hans artistiska varumärke. Bill Evans föredrar att spela på trio dvs. med endast bas och trummor. Och man förstår honom. För honom är pianot inte bara ett instrument – det är en orkester. Evans är en formfast musiker med en enastående teknisk färdighet.

Det kan tyckas ibland som om han avsiktligt begränsar sig. Detta är emellertid endast skenbart, ty Evans jobbar med detaljer på samma sätt som t. ex. John Lewis och Jim Hall. Jag skulle tro att även om han spelade med experimentlystna unga musiker så förblir han den konventionella pianouppfattningen trogen. Bill Evans gör en skön, fulländad musik på basis av melodiskt enkla slagdängor. Han följer en tradition som är lika gammal som jazzen själv – att kunna omforma och använda visformen för personligt improvisationer. Samtidigt som Evans musik är harmoniskt raffinerad och personligt utformad, är den lättillgänglig för lyssnaren genom sin spontana karaktär och europeiska anknytning. Typiskt är att han oftast är bäst i ballader, där hans lyriska sinne och förmåga till klangskapande kommer väl till pass. I snabbare tempo blir han ibland ansträngd och rytmisk fyrkantig.

Som vanligt hade Evans en underbar rytmsektion att arbeta med, Eddie Gomez bas och Marty Morell trummor. Särskilt Gomez gjorde ett starkt intryck med sitt snabba och flexibla spel och Marty Morell var en bra ackompanjator i stil med föregångarna Paul Motian och Larry Bunker.

Den som letade efter något nytt i Bill Evans musik blev nog besviken. Det lät ungefär som på alla hans skivor, även om Gomez är något modernare än föregångaren Chuck Israels.

Lennart Blomberg

OJ december 1969

27/12 Lover Man 4:24
27/13 Stella by Starlight 5:20
27/14 My Man's Gone Now 5:56
27/15 Israel inc
27/16 Solar inc
1-16: Taped by Sveriges Radio.
5-8, 10-11: * broadcast on TV, «Night Moods»
5-8, 10-11: Bill Evans – Live '64-'75, *Jazz Icons – 2.119013* (DVD)

OJ 12/69, p 21 Lennart Blomberg

Possibly around this time, «... In reality we have been more in Scandinavia than other places [outside the US]. We have been to Copenhagen seven times, for TV, radio and concerts. We have been in Sweden, Umeå, Skellefteå, Gothenburg – and in Helsingfors in Finland a couple of times. Scandinavia has been good for us». [Møte med Bill Evans, *Jazznytt #28*, 1971, p. 4-9, my translation]

28 Bill Evans Trio, *November 21, 1969, Stakladen, Århus*

Eddie Gomez, b; Alex Riel, dr.

28/1–Elsa 5:52
28/2–Stella By Starlight 4:19
28/3–Detour Ahead 5:40
28/4–In A Sentimental Mood 4:43
28/5–Time Remembered 3:31
28/6–Nardis 3:35

Marty Morell, dr, replaces Alex Riel.

28/7 Autumn Leaves 6:04
28/8 Emily 5:25
28/9 Quiet Now 3:35
28/10 Nardis 7:51
28/11 Round Midnight 6:52
1-11: Taped and broadcast by Danmarks Radio
1-10: Bill Evans – Treasures: Solo, Trio & Orchestra Recordings From Denmark (1965-1969), *Elemental 5990444* (2023)
11: Bill Evans – Tales: Live in Copenhagen (1964), *Elemental 5990543* (2023)

29 Bill Evans Trio, *Mon November 24, 1969, Jazzhus Montmartre, Copenhagen*

Same pers. as the preceding date.

29/1 Come Rain or Come Shine 5:08
29/2 Round Midnight 6:18
29/3 Who Can I Turn To 6:15
29/4 Turn Out the Stars 4:40
29/5 How Deep Is the Ocean 5:52
29/6 Alfie 4:59
29/7 Someday My Prince Will Come 5:34
29/8 A Sleepin' Bee 4:23
29/9 Polkadots and Moonbeams 3:41
29/10 Autumn Leaves 5:34

29/11 Emily 4:55
 29/12 Gloria's Step 4:53
 29/13 Our Love is Here to Stay 3:45 [originally noted as Wrap Your Troubles
 in Dreams]
 29/14 Quiet Now 5:10
 29/15 Nardis 8:47
 29/16 Waltz for Debby 5:21
 29/17 Time Remembered 4:56
 29/18 You're Gonna Hear from Me 2:54
 29/19 Stella by Starlight 5:45]
 29/20 California, Here I Come 3:02
 29/21 How My Heart Sings 3:57
 29/22 Goodbye 3:44
 29/23 Theme (Five/Oleo)
 1-23: Private tape made with studio equipment. Tape by Danish Jazz Center.
 4,8-10,19-23: Bill Evans – Jazzhouse, Milestone – M-9151 (1987)
 2-3, 7, 11, 13, 15-18: Bill Evans – You're Gonna Hear from Me – M-9164
 (1988)

The Bill Evans trio played in Amsterdam November 28, 1969

1970 Montreux II & Kongsberg I

No known interaction with Monica Zetterlund.

Bill Evans Trio at the Montreux Jazz Festival, Casino, 20. juni 1970 [Montreux II]

Probably also in late June 1969, a recording of 'Turn out the Stars' in MPS' studio in Villingen, was made. This was later released on a promotional double-LP *MPS '73*.

«Trioen oppholder seg i København dagen før festival-start [festivalen åpnet 25. juni dette året, altså er trioen i København 24. juni], og Jazz Evidence håper å bringe en tur

BILL EVANS/EDDIE GOMEZ
 TIL KONGSBERG?

Den andre sensasjonen som ennå ikke er hundre prosent sikker, er BILL EVANS TRIO med Eddie Gomez på bass. Trioen oppholder seg i København dagen før festival-start, og Jazz Evidence håper å bringe en tur til Norge i orden.

Bill Evans var den viktigste stilskaper for moderne jazz-pianister på 60-tallet. Han gjestet Norge sist i 1966, også den gang hadde han med seg den fremragende unge bassisten Eddie Gomez (bildene).

Vi håper virkelig at det kan gis klarsignal for en ny "live"-opplevelse med Evans-trioen. Vi krysser fingre!

Av Bill Evans senere plater, anbefaler vi "Live at Montreux".

+++

til Norge i orden» [Jazznytt #25, May 1970, p. 7]

30 Bill Evans Trio, *Wednesday June 24, 1970, unk venue, Copenhagen*

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dr.

30/1 Unknown set list

For date Jazznytt, op.cit.

31 Bill Evans Trio, *Friday June 26, 1970, Kongsberg jazzfestival, Kongsberg kino*

Eddie Gomez, b; Marty Morell, dr.

31/1 Come Rain or Come Shine 5:58

31/2 What are You Doing the Rest of Your Life? 5:46

31/3 34 Skidoo 5:57

31/4 Turn Out the Stars 5:09

31/5 Autumn Leaves 5:55

31/6 Quiet Now 5:34

31/7 So What 6:59

31/8 Gloria's Step 4:58

31/9 Emily 5:18

31/10 Midnight Mood 6:21

31/11 Who Can I Turn To? 6:38

31/12 Some Other Time 5:42

31/13 Nardis 9:48

Release: Bill Evans in Norway – The Kongsberg Concert, *Elemental 5990547 (2024)* (to be released November 29, 2024)

Randi Hultin forteller at hun spurte om et intervju «... en dag jeg traff ham på gaten i [sic!] Kongsberg. Han skulle på kino sammen med sin manager Hele Keane ...». Intervjuet ble gjennomført kl. 04 på morgenen etter konserten, altså 27. juni. Evans refererer til flere dager på Kongsberg: «Dagene her i Kongsberg har virkelig betydd noe for meg. Det er et vakkert sted. Det er jo ikke mange dagene jeg har vært, men jeg har slappet av.» [Møte med Bill Evans, Jazznytt #28, mars 1971, p. 4-9]

Altså må de ha ankommet Kongsberg rett fra København, enten om kvelden onsdag 24. juni eller tidlig torsdag 25. juni. Ellers ville han sannsynligvis ikke ha brukt flertallsformen.

folk som er glad i jazz. Dagene her i Kongsberg har virkelig betydd noe for meg. Det er et vakkert sted. Det er jo ikke mange dagene jeg har vært, men jeg har slappet av her. -Du har vel spilt de fleste steder i Europa nå?

-Jeg vil ikke akkurat si det. Vi har vært i Italia, Paris, Berlin og Skandinavia, Montreux, England o.s.v., men det er en rekke steder vi kunne like å besøke. Vi har for eksempel aldri vært bak jernteppet. Vi har vært invitert, men det har aldri blitt noe av. Vi har vært over hele Storbritannia, men ikke i London. Det er fremdeles mange steder igjen, og det ser også ut til at vi kan få nok å gjøre et par ganger i året - og det skulle klare seg.

Egentlig har vi vært mer i Skandinavia enn noe annet sted. I København har vi vært sju ganger, for TV, radio og konserter. Vi har vært i Sverige - Umeå, Skellefteå,

Göteborg - og i Helsingfors i Finland et par ganger. Skandinavia har virkelig vært bra for oss, - stor gjestfrihet og fint publikum. Men, vi skulle egentlig ha vært i Japan, jeg har hatt lyst til å reise dit hele mitt liv og håper fremdeles det kan ordnes. Ikke har vi vært i Sør-Amerika heller. Folk som kommer fra disse stedene forteller at vi har mange fans der, hvis dere kommer dit vil det bli stor suksess. Men det er ikke alltid så lett å arrangere, vi vet ikke hvem vi skal kontakte.

1973 Bill Evans at Montmartre & Lund

No known interaction with Monica Zetterlund.

32 Bill Evans-Eddie Gomez Duo, *November 27th 1973, Jazzhus Montmartre Copenhagen*

Gomez, b.

32/1 Time Remembered 4:37

32/2 Emily 6:59

32/3 Mornin' Glory 4:18

32/4 Waltz for Debby 7:05

32/5 Yesterday I Heard the Rain 4:49

32/6 TTT

1-6: Private tape of good quality

33 Bill Evans-Eddie Gomez Duo, *November 28th 1973, Radiohuset Copenhagen*

As above

33/1 Mornin' Glory'

1: Taped and broadcast by Danmarks Radio

34 Bill Evans-Eddie Gomez Duo, *November 29th 1973, Konsthallen, Lund*

As above

34/1 Mornin' Glory 4:30

34/2 Up With the Lark 6:53

34/3 Turn Out the Stars 5:13

34/4 Who Can I Turn To 7:42

34/5 Some Other Time 4:41

34/6 TTT

1-6: Taped and broadcast by Sveriges Radio

1975 From Louisiana to Lund

35 Bill Evans Trio, *February 21, 1975, The Louisiana Museum of Modern Art, Helsingør, Denmark*

Eddie Gomez, b; Eliot Zigmund, dr.

35/1 Sareen Jurer 6:12

35/2 Blue Serge 4:38

35/3 Up With the Lark 6:43

35/4 But Beautiful 5:15

35/5 TTTT 5:10

1-6: Taped and broadcast by Danmarks Radio (TV)

36 Bill Evans Trio, *February 22, 1975, Konsthallen, Lund*

Eddie Gomez, b; Eliot Zigmund, dr.

- 36/1 Sugar Plum 7:21
- 36/2 Sareen Jurer 7:19
- 36/3 Very Early 5:41
- 36/4 Gloria's Step 6:51

Add Zetterlund, voc.

- 36/5 Come Rain or Come Shine 2:59
 - 36/6 What's New 4:15
 - 36/7 It Could Happen to You 2:23
 - 36/8 Once Upon a Summertime 2:39
 - 36/9 The Second Time Around 6:30
 - 36/10 Samba 2:15
- 1-10: Taped and broadcast by Sveriges Radio
1-10: Bill Evans Trio, with Monica Zetterlund – *Swedish Concert-1975, WestWind WW 2073, Jazzhus Disk JD 7606*

37 Bill Evans Trio, *February 24th 1975, Chat Noir, Oslo, Norway*

Eddie Gomez, b; Eliot Zigmund, dr.

- 37/1 Up With the Lark (omit Zigmund)
 - 37/2 Quiet Now
 - 37/3 Sareen Jurer
 - 37/4 Who Can I Turn To
 - 37/5 My Foolish Heart
 - 37/6 TTT
 - 37/7 What Are You Doing the Rest of Your Life
- 1-7: Taped and broadcast by NRK

1980 Bill's Last Visit

Bill Evans did not (verify?) visit Scandinavia after 1975, before his very last concert here; at Moldejazz, August 7, 1980. Here he played with his last trio, Marc Johnson and Joe LaBarbera. Bill Evans died a little over a month after the Molde Concert, on Monday September 15, 1980.

38 Bill Evans Trio, *Thursday August 7, 1980, Molde International Jazz Festival, Molde kino, Molde*

Marc Johnson, b; Joe LaBarbera, dr.

- 38/1 Re: Person I Knew
- 38/2 Tiffany
- 38/3 Polka Dots And Moonbeams
- 38/4 Theme from M*A*S*H
- 38/5 My Romance
- 38/6 I Loves You, Porgy
- 38/7 Up With The Lark

38/8 Days Of Wine And Roses
38/9 Your Story
38/10 Nardis
38/11 But Beautiful
38/12 Knit For Mary F
1-12: Recorded by NRK Radio & TV
1,8,9,10: Broadcast NRK TV. Dette kan du se her:
<https://tv.nrk.no/serie/flimra/sesong/1980/episode/FBUA07002480>
1-12: Broadcast NRK radio
1-12: Jazz '80, SCOL or SCLP 4016/17 (2xCD, or 2xLP)

ⁱ I midten av september 1961 flyttet Bok-Konsum inn i det nye ABF-huset på Sveavägen. Med flyttingen ble det også et navneskifte: Bokhandelen het nå *Kulturcirkeln*, et navn som ikke var tilfeldig. Her var det også en musikkavdeling, der Bengt 'Abbe' Johansson – som også var styreleder i Svenska Jazzklubbarnas Riksförbund – ble ansatt som leder. Med Abbe Johansson som drivkraft ble den Konsum-drevne restauranten Gyllene Cirkeln, i andre etasje i ABF-huset på Sveavägen 41 i Stockholm, åpnet for jazzkonserter. Abbe Johansson ble utpekt som artistsjef ved restauranten. Bud Powell var første plakatnavn i to uker, i midten av april 1962.

Etter to år med spiseplikt ved jazzkonsertene, ble jazzklubben Jazzclub Cirkeln startet fra og med 27. juli 1964. Da man nå åpnet årets andre sesong i restauranten, trengte man ikke lenger kjøpe mat til jazzkonsertene: Nå var det «med en ny restaurangpolitikk ... mattvånget är slopat och atmosfären överhuvudtaget trevligare än tidigare» (OJ 09/64). Lokalet var fortsatt det samme, restauranten Gyllene Cirkeln. I praksis ble det til at jazzklubben også ble omtalt som Gyllene Cirkeln, eller bare *Cirkeln*.

Huset var eiet av Kooperativa Förbundet, KF, og både bokhandelens, restaurantens og jazzklubbens navn må forstås på bakgrunn av dette. Cirkeln er et gammelt Konsum-symbol, et symbol som kan leses som 'grenseløst' og som kan 'omslutte alle', et symbol for kollektivet. Bokstavene KF i en sirkel hadde vært symbol for den kooperative bevegelsen siden 1904, med røtter tilbake på 1800-tallet. Konsums serveringssted Kaffecirkeln, i Kronprinsens stall sentralt i Stockholm på Tegelbacken, lå like ved Rosenbad og Riksdagen. Det var i mange år fra ca. 1930 et sentralt møtested mellom politikk og presse, og dermed samfunnet. Uformelt tok det ikke lang tid før det var kjent som bare 'Cirkeln', det var der man møttes for å høre, viderebringe og lansere politiske sladder, rykter, lekkasjer, og et sted for å sette i gang politiske bølger.

Dette symbolet, cirkeln, ble kjent langt utover Stockholm, da Konsum og KF lanserte den egenproduserte kaffeserien 'Cirkelns kaffe', seinere benevnt som Cirkelkaffe, i 1932 [M. Mathis & Joanna R. Dranger, *Kaffetåren och kolonialismen*, i *Bilder av ras i svensk visuell kultur*, Åsa B. Larsson (red), Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien (KVHAA). Konferenser 107. Stockholm 2022, p 93]. Om ikke av samme sak, så er Cirkelkaffen og Folkhemmet to sider av en felles sak. Cirkelkaffen kom i seks varianter, med stigende kvalitet og pris. Den fremste kvaliteten var 'guld cirkeln'. I 1938 var prisen for guld cirkeln – kaffen som kom i en gyllene kartong – 98 øre pr pakke. Gull-kaffen var etterfulgt i kvalitet og pris av 'silver cirkeln', til 90 øre pakken.

For øvrig: Harry Bernmarks plakatutforming fra 1938 for cirkelkaffen, med en kaffeplantasjearbeider i profil med stråhatt og med sirkelen som ring i øret som et iøynefallende symbol, var et velkjent varemerke for cirkelkaffen i hele Skandinavia. Under kafferasjoneringen under andre verdenskrig, lanserte Konsum til og med kafferstatningen Cirko, med samme sirkelsymbolet som på Cirkelkaffe-pakkene. «Circo drygar ut kafferansonen till jul», var ett av salgspunktene.

ⁱⁱ Det er angitt i kildene at Georg Bolin skal ha bygget enten fire (NYT, januar 1964), eller tre flygeler. Jeg gjør den forenkling hypotesen at disse klaverene alle er av samme størrelse. Fra de tilgjengelige kildene er kjent det som kan være to, tre eller fire Bolin-flygeler:

- Ett flygel – GC-flygelet – ble flyttet til Gyllene Cirkeln i august 1964.
- Ett flygel – SA-flygelet – befant seg i Svenska Akademiens Börshuset, for plateinnspilling, for Odeon/EMI i mai/juni 1964.

-
- Ett flygel – NY-flygelet – blir presentert ved det svenske generalkonsulatet i New York i slutten av januar 1964. Det er dette flygelet Bolin ga i gave til Bill Evans. Dette flygelet befant seg i New York i det minste til slutten av oktober 1964.
 - Ett flygel ble kjøpt av Metronome-studioet i 1967, og seinere lagt ut for salg hos Sothesby's i London i 2015. Dette benevner jeg som ABBA-flygelet.

Da Sothesby's la ut ABBA-flygelet for salg i 2015, var proveny-beskrivelsen at konsertflygelet opprinnelig ble bygget for Bill Evans. Det indikerer at NY-flygelet er det samme instrumentet som det seinere ABBA-flygelet (se note iii nedenfor). ABBA-flygelet er dermed med stor sannsynlighet det samme instrumentet som NY-klaveret. Dette instrumentet kan altså da ikke være samme instrumentet som GC- og SA-flygelene (se note iv). Hvorvidt SA-instrumentet var flygelet som ble flyttet til Gyllene Cirkeln i august 1964, har jeg ikke greid å avdekke.

ⁱⁱⁱ NY- og ABBA-flygelene: Det var den svenske generalkonsulen i New York, Tore Tallroth, som flyttet det da nybygde NY-flygelet (NY1) til New York i januar 1964. Det ble vist fram med en stor mottakelse i konsulatets lokaler, 29. januar 1964, der pianisten Lucille Bernheim framførte musikk på instrumentet. Det samme klaveret ble videre vist fram som del av Sveriges utstilling på Verdensutstillingen i New York sommeren 1964.

Seinere, i august/september(?) samme år, ble et Bolin-flygel (NY2) flyttet til Café Au Go Go, Bleecker Street i Greenwich Village, der Bill Evans spilte med sin trio. Evans engasjement var langvarig, trioen spilte der fra 28. august til 15. oktober. I hvor stor del av dette engasjementet han spilte på Bolin-flygelet kjenner jeg ikke til, eller om det gjaldt hele presidentskapet. Det må regnes som svært sannsynlig at det er snakk om ett og det samme flygel, at NY2 var samme instrumentet NY1 som hadde stått i den svenske utstillingen. Hadde det vært to Bolin-flygeler i New York høsten 1964, ville den videre historien om gaven til Bill Evans antakelig ha endt med et helt annet resultat.

På slutten av Evans-trioens konsertserie ved Café Au Og Go, beskrev Evans sin fascinasjon for flygelet, han er sitert i en artikkel i New York Times, publisert 12. oktober 1964. Her ble instrumentet beskrevet som et 'space-age'-flygel, og som en gave fra Georg Bolin til Bill Evans.

Det kan forklare formuleringen i Sothesby's salgsmelding om at ABBA-flygelet ble bygget for Bill Evans. Men Sothesby's beskrivelse kan altså ikke være korrekt: Dette flygelet ble bygget lenge før Bill Evans kom til Stockholm og Gyllene Cirkeln. Men det er meget stor sannsynlighet for at NY- og ABBA-flygelene det samme instrumentet. Mellom oktober 1964 og 1967 må da NY-klaveret ha blitt flyttet tilbake til Stockholm, der Metronome i 1967 overtar det som seinere blir ABBA-klaveret.

Historien om Bolins gave til Bill Evans endte ikke godt. Den videre historien, og dens tragiske ende, er nærmere beskrevet i et eget notat ('Georg Bolins klaver.docx').

^{iv} SA- og GC-flygelene: I Stockholm, i juni 1964 spilte den bulgarske pianisten Alexis Weissenberg inn ei LP-plate med blant annet tre satser skrevet for piano fra Stravinskijs Petroucka, i Stockholm. Innspillingen skjedde på et Bolin-klaver. Innspillingen er beskrevet som å skje dels i Börshuset, Svenska Akademien, i sentrale Stockholm, dels i Thielska Galleriet, nær Blockhusudden på Djurgården. Teksten på platecoveret kan implisere at Bolin-flygelet ble brukt begge steder. Et foto på Odeon-albumet viser det som med stor sannsynlighet er Bolin-klaveret i Akademiens Börshuset. Kan dette SA-klaveret ha vært det samme klaveret som ble flyttet til Gyllene Cirkeln i midten av august 1964?